

Stanovisko Podpora EU určená na udržitelné změny ve společnostech v procesu transformace

(2013/C 139/05)

VÝBOR REGIONŮ

- sdílí názor Komise, že by se EU měla komplexně, cíleně a dlouhodobě podílet na podpoře reforem v zemích procházejících transformací, aby bylo dosaženo stabilizace, fungujících a udržitelných změn a trvalých demokratických struktur;
- upozorňuje na to, že místní a regionální orgány musí vzhledem ke svým bohatým zkušenostem s přípravou a prováděním politik poskytování základních veřejných služeb hrát při uskutečňování udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace klíčovou úlohu;
- podotýká, že místním a regionálním orgánům v partnerských zemích brání v plném využití jejich potenciálu takové překážky, jako je nedostatečná finanční autonomie a omezené fiskální možnosti, nízká míra rozvoje místní demokracie, transparentnosti a zapojení občanů, malá informovanost o finanční podpoře, jež je místním a regionálním orgánům k dispozici v rámci programů EU, a nedostatečná schopnost účastnit se programů a projektů EU;
- upozorňuje na možnosti, které politice EU v sousedních zemích skýtají nástroje podpory, jež vytvořil Výbor regionů – jde o platformy pro spolupráci mezi místními a regionálními orgány, konkrétně ARLEM a CORLEAP;
- doporučuje, aby byly do programů TAIEX zapojeny také místní a regionální orgány ze zainteresovaných zemí;
- hodlá podporovat proškolení místních a regionálních orgánů ze zemí procházejících transformací, a zlepšit tak budování místních kapacit. V tomto ohledu naváže dialog s Evropskou nadací odborného vzdělávání a dalšími zainteresovanými stranami;
- podotýká, že Výbor regionů úzce spolupracuje s Komisí na přípravě atlasu decentralizované spolupráce a každoročně pořádá konferenci o decentralizované spolupráci.

Zpravodaj	pan Maciej KOBYLIŃSKI (PL/SES), starosta města Słupsk
Odkaz	Společné sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Podpora EU určená na udržitelné změny ve společnostech v procesu transformace JOIN(2012) 27 final

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ

Obecné připomínky

1. vítá společné sdělení Komise a vysoké představitelky EU o podpoře EU určené na udržitelné změny ve společnostech v procesu transformace, které obsahuje jednak analýzu dosavadní podpory, jednak návrh, aby EU lépe pomáhala partnerským zemím procházejícím transformací, tj. zemím, které zavádějí důležité politické, sociální a hospodářské reformy;

2. sdílí názor Komise, že by se EU měla komplexně, cíleně a dlouhodobě podílet na podpoře reforem v zemích procházejících transformací, aby bylo dosaženo stabilizace, fungujících a udržitelných změn a trvalých demokratických struktur. To má mimořádný význam z toho důvodu, že procesy transformace nebudou vždy úspěšné okamžitě a v případě nezdaru mohou přivodit krize a ohrozit stabilitu dané země či celého regionu;

3. zdůrazňuje, že události, k nimž dochází v sousedství EU, např. násilné společenské protesty a politické změny v arabských zemích v roce 2011, mají přímý dopad na členské státy EU. V souvislosti s tím je nutné, aby byla sousedním zemím v procesu transformace věnována větší pozornost a aby členské státy a instituce EU vyvíjely zvláštní a intenzivnější úsilí na různých úrovních;

4. je potěšen tím, že má být uplatňován individuální přístup a nástroje podpory mají být přesněji uzpůsobeny pro jednotlivé společnosti v procesu transformace tím, že budou zohledněny jejich konkrétní potřeby, podmínky a politické, hospodářské a kulturní zvláštnosti;

5. zdůrazňuje, že je třeba zapojit do opatření na podporu udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace místní a regionální orgány;

6. připomíná svoji myšlenku uvedenou ve stanovisku CdR 732/2012, a sice, že předpokladem přijetí odpovědnosti na

místní úrovni a podpory demokracie na nejnižší úrovni je důvěra v politický systém a jeho představitele. Decentralizovaný systém poskytuje legitimnější a účinnější instituce a je nejlepším způsobem, jak sblížit vedoucí činitele a občany. Pokud se bude rozhodovací proces vyznačovat otevřeností a bude respektovat zásadu subsidiarity, ztotožní se občané s demokratickými zásadami, což je základem pluralitní a tolerantní společnosti;

7. upozorňuje na to, že nestátní partneři a orgány samosprávy plní důležitou úlohu při účinném provádění politiky na podporu demokratické správy věcí veřejných, lidských práv, hospodářské prosperity a dobrých sociálních podmínek, jakož i míru a stability způsobem, který přispívá k sociálně, ekonomicky, politicky a ekologicky udržitelným reformám a regionální integraci;

8. zdůrazňuje, že místní a regionální orgány hrají významnou roli při výměně zkušeností a sblížování jednotlivých modelů transformace, neboť disponují cennými znalostmi a zkušenostmi v oblastech, jež jsou pro partnerské země důležité, např. v oblasti provádění projektů přeshraniční spolupráce. Místní a regionální orgány by tudíž měly být klíčovými subjekty politiky rozšíření, politiky sousedství a rozvojové politiky;

9. znovu poukazuje na hlavní připomínky, které uvedl ve svém stanovisku Přezkum evropské politiky sousedství (CdR 198/2011) ⁽¹⁾;

10. vítá návrh, aby EU zintenzivnila dialog a koordinaci s dalšími nestátními partnery, včetně místních orgánů;

Pomoc při vytváření podmínek pro úspěšnou transformaci

11. s uspokojením konstatuje, že byla uznána klíčová úloha občanské společnosti, široké podpory ze strany veřejnosti a jejího zapojení do procesu reforem, zdařilé transformace a politického dialogu, při jejichž utváření hrají důležitou roli místní a regionální orgány a nevládní organizace;

⁽¹⁾ Stanovisko Výboru regionů Přezkum evropské politiky sousedství, jež bylo přijato ve dnech 14. a 15. prosince 2011 (CIVEX-V-023).

12. upozorňuje na to, že místní a regionální orgány musí vzhledem ke svým bohatým zkušenostem s přípravou a prováděním politik poskytování základních veřejných služeb, např. v oblasti veřejného zdraví, vzdělávání, odpadového a vodního hospodářství, místního podnikání, dopravy a infrastruktury, životního prostředí a přírodních zdrojů či zemědělství, hrát při uskutečňování udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace klíčovou úlohu;

13. podotýká, že místní a regionální orgány nesou stejnou odpovědnost za budování a ochranu skutečné demokracie, občanské vzdělávání, transparentnost a dodržování lidských práv jako celostátní orgány;

14. opakuje svá doporučení, která v roce 2011 uvedl v prohlášení a v usnesení⁽²⁾ týkajících se jižního sousedství (středomořských zemí), konkrétně ohledně významu zapojení místní a regionální úrovně do činnosti UE v tomto regionu, protože utváření demokracie a demokratický přerod začínají na nejnižší úrovni a nemohou být nařízeny shora. Převzetí místní odpovědnosti a zapojení do práce ve prospěch místního společenství – počínaje městy a místními orgány až po občanskou společnost – mají zásadní význam pro zachování stabilní demokracie a její pevné zakotvení ve společnosti;

15. doporučuje klást větší důraz na docílení řádné správy věcí veřejných a posílení správy věcí veřejných na nižší než celostátní úrovni a na více úrovních zároveň. Výbor regionů popsal víceúrovňovou správu věcí veřejných jako koordinované působení Unie, členských států a místních orgánů, založené na partnerství a zaměřené na vypracování a uvedení politik Evropské unie do praxe⁽³⁾. Toho, aby byla řádná víceúrovňová veřejná správa věcí veřejných nastolena i v sousedních zemích EU procházejících transformací, lze dosáhnout tak, že bude jejich místním a regionálním orgánům zajištěn přímý přístup k financování z programů EU;

16. upozorňuje na to, že jako příklad účinné realizace systémové, politické, sociální a celkové hospodářské transformace mohou v mnoha případech posloužit místní a regionální orgány středoevropských a východoevropských členských států EU. Výsledky těchto států, ale rovněž problémy, se kterými se některé z nich setkaly, mohou být inspirací a pomoci vytvořit vhodné modely pro provádění reforem v zemích v procesu

transformace. Z tohoto důvodu je třeba považovat místní a regionální orgány zemí, které k EU přistoupily v letech 2004 a 2007, za důležité subjekty při výměně zkušeností s partnerskými zeměmi;

17. poukazuje na to, že by se místní a regionální orgány měly účastnit činnosti na celostátní a mezinárodní úrovni při vytváření a provádění politiky na podporu udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace;

18. vyzdvihuje význam místních a regionálních orgánů v oblasti vnějších vztahů, poněvadž orgány samosprávy zde hrají a měly by hrát důležitou úlohu;

19. poukazuje na to, že orgány samosprávy v zemích procházejících transformací mají určité potřeby a požadavky, na něž by rády upozornily vlády států a evropské a mezinárodní instituce. Vyzývá Komisi, aby do diskusí s vládami států procházejících transformací zapojila i orgány územně správních celků;

20. podotýká, že místním a regionálním orgánům v partnerských zemích brání v plném využití jejich potenciálu takové překážky, jako je nedostatečná finanční autonomie a omezené fiskální možnosti, nízká míra rozvoje místní demokracie, transparentnosti a zapojení občanů, malá informovanost o finanční podpoře, jež je místním a regionálním orgánům k dispozici v rámci programů EU, a nedostatečná schopnost účastnit se programů a projektů EU. Působení těchto faktorů se v jednotlivých zemích samozřejmě liší. K jejich eliminaci je nezbytná pomoc v podobě reformy veřejné správy, včetně místních a regionálních orgánů, dalšího rozvoje zapojení občanů do utváření politiky a partnerství na místní úrovni, výměny zkušeností a rozvoje spolupráce s protějšky z EU v oblastech, které jsou pro místní a regionální orgány důležité, a budování kapacit pro účast v programech a projektech EU;

21. zdůrazňuje, že EU ve snaze o zlepšení administrativních kapacit zemí evropské politiky sousedství (EPS), které má pro většinu z nich zásadní význam, musí do této politiky zapojit místní a regionální samosprávy. Klíčové místo zde zaujímá vytváření potenciálu místních a regionálních orgánů v zemích v procesu transformace a jejich proškolení, protože politikové a představitelé orgánů samosprávy rozvíjením svých dovedností a znalostí přispívají k formování účinné, otevřené a transparentní správy;

⁽²⁾ Prohlášení předsednictva Výboru regionů ze dne 7. března 2011 k situaci v jižním Středomoří. Usnesení Výboru regionů ze dne 12. května 2011 k řešení dopadu a důsledků revolucí ve Středomoří.

⁽³⁾ Bílá kniha Výboru regionů o víceúrovňové správě věcí veřejných, stanovisko Výboru regionů z vlastní iniciativy, jež bylo přijato ve dnech 17. a 18. června 2009 (CONST-IV-020).

22. zdůrazňuje, že Výbor regionů má díky spolupráci s místními a regionálními orgány v zemích procesu rozšíření a politiky sousedství možnost propagovat cíle této politiky. Důležitou roli v této spolupráci hrají pracovní skupiny, smíšené poradní výbory, CORLEAP a ARLEM;

Nástroje podpory

23. vítá úsilí o vylepšení systému pobídek a omezení přesnějším a efektivnějším stanovením jejich podmínek;

24. upozorňuje na to, že pobídky a podmínky pro země procesu rozšíření a politiky sousedství, jakož i rozdělování prostředků a poskytování podpory by měly být úzce provázány s průběhem reforem, včetně decentralizace a zapojení místních a regionálních orgánů do správy věcí veřejných na příslušné úrovni rozhodovacího procesu;

25. upozorňuje na možnosti, které politice EU v sousedních zemích skýtají nástroje podpory, jež vytvořil Výbor regionů – jde o platformy pro spolupráci mezi místními a regionálními orgány, konkrétně Evropsko-středomořské shromáždění zástupců regionů a měst (ARLEM) a Konferenci regionálních a místních orgánů zemí Východního partnerství (CORLEAP);

26. upozorňuje na to, že shromáždění ARLEM v řadě oblastí výrazně napomáhá k prohloubení spolupráce mezi EU a středomořskými zeměmi, zejména pokud jde o rozvoj měst, místní vodní hospodářství, obnovitelné zdroje energie a malé a střední podniky. Přispělo k větší informovanosti občanů o středomořské spolupráci a vtisklo jí konkrétní rozměr;

27. poukazuje rovněž na potenciál konference CORLEAP, která se ve své činnosti zaměřuje především na reformu veřejné správy, daňovou decentralizaci a územní spolupráci, tj. na otázky, které mají pro země procházející transformací mimořádný význam při utváření stabilní, účinné a důvěryhodné správy na všech úrovních;

28. s potěšením konstatuje, že byl zdůrazněn význam nástroje na podporu občanské společnosti coby základního prvku nových mechanismů určených zemím, na něž se vztahuje politika sousedství;

29. upozorňuje na to, že by EU měla trvale podporovat úlohu a postavení celostátních sdružení orgánů místní samosprávy v partnerských zemích, která kolektivně reprezentují hlas místních orgánů. Institucionalizací a posílením potenciálu

sdružení místních a regionálních orgánů v zemích v procesu transformace se podpoří místní demokracie a víceúrovňová správa;

30. vyzývá k tomu, aby byla na delegacích EU v partnerských zemích, v nichž je podpora nejpotřebnější, zřízena kontaktní místa pro místní a regionální orgány;

31. připomíná, že mnohé evropské organizace místních a regionálních orgánů již řadu let provádějí projekty decentralizované spolupráce se svými protějšky z partnerských zemí. Od prosince 2011 je v provozu Portál decentralizované spolupráce pro rozvoj, který společnými silami vytvořily Evropská komise a Výbor regionů. Tento portál má usnadňovat tuto spolupráci, poskytovat na jednom místě přehled o veškerých projektech financovaných místními a regionálními orgány EU a také poukazovat na nové projekty;

32. poukazuje na to, že dobrým příkladem praktických a cílevých nástrojů jsou partnerství a programy TAIEX, jichž EU hojně využívá k upevňování kontaktů s partnerskými zeměmi;

33. doporučuje, aby byly do programů TAIEX zapojeny také místní a regionální orgány ze zainteresovaných zemí. Je důležité rozšířit partnerství a projekty TAIEX mezi místními a regionálními orgány v EU a v partnerských zemích. Výsledkem bude kvalitnější správa věcí veřejných v partnerských zemích a lepší povědomí o významu struktur víceúrovňové správy jak v EU, tak v zemích evropské politiky sousedství;

34. hodlá podporovat proškolení místních a regionálních orgánů ze zemí procházejících transformací, a zlepšit tak budování místních kapacit. V tomto ohledu naváže dialog s Evropskou nadací odborného vzdělávání a dalšími zainteresovanými stranami;

35. bude se zabývat možností zahrnutí zemí v procesu transformace do podobných programů, jako je nástroj pro místní správu, který patří k programům TAIEX, momentálně je přístupný kandidátským zemím a potenciálním kandidátským zemím a slouží k šíření informací o EU a jejích postupech;

Úloha spolupráce na místní a regionální úrovni

36. znovu upozorňuje na to, že je třeba vyvinout další úsilí o zapojení orgánů samosprávy v EU i v partnerských zemích v rámci dialogu s těmito zeměmi;

37. zdůrazňuje, že je nutné uznat rozhodující úlohu místních a regionálních orgánů v EU i v partnerských zemích při přípravě politiky a strategie na podporu udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace;

38. upozorňuje na to, že je třeba podporovat všechny formy výměny mezi místními a regionálními orgány z EU a z partnerských zemí – partnerství měst, technickou spolupráci a budování kapacit. Země procházející transformací musí mít přístup k nástrojům EU sloužícím k navazování trvalého partnerství mezi místními a regionálními orgány;

39. v souladu se svým stanoviskem CdR 198/2011 ⁽⁴⁾ zdůrazňuje význam a specifický charakter sociální úrovně kontaktů mezi orgány samosprávy z EU a orgány ze sousedních

zemí. Podstatnou součástí této úrovně je zapojení třetího sektoru a občanů, které doplňuje oficiální spolupráci místních a regionálních orgánů. Jedná se o významný faktor politiky sousedství, který vyžaduje zvláštní nástroje;

40. zdůrazňuje, že díky spolupráci s místními a regionálními orgány v zemích procesu rozšíření a politiky sousedství (např. pracovní skupiny, smíšené poradní výbory, CORLEAP a ARLEM) se Výbor regionů aktivně podílí na podpoře udržitelných změn ve společnostech v procesu transformace ze strany EU a pomáhá propagovat cíle tohoto sdělení;

41. podotýká, že Výbor regionů úzce spolupracuje s Komisí na přípravě atlasu decentralizované spolupráce a každoročně pořádá konferenci o decentralizované spolupráci.

V Bruselu dne 11. dubna 2013

*předseda
Výboru regionů*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO

⁽⁴⁾ Stanovisko Výboru regionů Přezkum evropské politiky sousedství, jež bylo přijato ve dnech 14. a 15. prosince 2011 (CIVEX-V-023).